

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. בין שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא חליצתה פסולה עד שיתכוונו שניהם כאחד.....2
- ב. חליצה מוטעת בשירה אי זו היא חליצה מוטעת כל שאומרים חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים וזו.....2
- ג. בתי עמודי אמרה ליה אימא ישיבתה זו היא עמידתה.....4
- ד. חלוץ לה ובכך אתה כונסה ... השתא מינך אפסלא לה חלוץ לה חליצה מעלייתא.....4
- ה. נפלה לפני יבם שאין הגון לה ... אמר ליה חלוץ לה ובכך אתה כונסה.....5
- ו. חליצה מוטעת כשרה גט מוטעה פסול חליצה מעושית פסולה גט מעושה כשר.....6
- ז. בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני.....7
- ח. אין חולצין אלא אם כן מכירין.....8
- ט. ואין ממאנין אא"כ מכירין.....8
- י. לפיכך כותבין גט חליצה אף על פי שאין מכירין.....9
- יא. וכותבין גט מיאון אף על פי שאין מכירין ולא חיישינן לבית דין טועין.....9
- יב. מצות חליצה בא הוא ויבמתו לבית דין והן משיאין לו עצה ההוגנת לו.....10
- יג. והיא אומרת מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי ... ובלשון הקודש.....10
- יד. ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו רוק הנראה לדיינים... עד כאן היו מקרין ... הוחזקו להיות גומרין כל הפרשה.....11
- טו. מצות חליצה קוראה וקורא וחולצת ורוקקה וקוראה ... ואי אפיך לית לן בה.....12
- טז. לא ליקרי לדידה לא לחודיה ואבה יבמי לחודיה... ולא ליקרי לדידה לא לחודיה חפצתי לחודיה... מודה רבא בלא אבה יבמי.....13
- יז. האי מאן דכתב גיטא דחליצתא ליכתוב הכי.....13
- יח. רקקה וקלטתו הרוח לא עשתה ולא כלום.....14
- יט. אכלה תומא ורקתה אכלה גרגישתא ורקתה לא עשתה ולא כלום.....15
- כ. ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל ... ענו כולכם חלוץ הנעל חלוץ הנעל.....15
- כא. סדר החליצה.....15
- הדרן עלך מצות חליצה.....18

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

דף קו.

א. בין שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא חליצתה פסולה עד שיתכוונו שניהם כאחד

כבר התבאר לעיל דף קב. שכיון¹ שהקפידה התורה כל כך אעשה רחליצה, צריכין שיכוונו היבם והיבמה כונת המצוה² שתהא מותרת לזר בחליצה זו. נתכוין הוא ולא היא או היא ולא הוא לא הותרה, ומיהו חליצה היא לפוסלה על האחין³.

אשה אוננת, י"א⁴ שלא תחלוץ אפילו במקום עיגון וכן אם האיש אונן, כי בהיותם אוננים יכולין לכוון⁵.

ב. חליצה מוטעת כשירה אי זו היא חליצה מוטעת כל שאומרים חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז

חליצה מוטעת כשרה⁶. כגון שאמרו לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז החליצה כשרה, ואפילו אינה נותנת לו. ואפילו כפל התנאי כתנאי בני

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קסט מד

² וכן הלשון בסדר החליצה ל"צריך שידעו היבם והיבמה שבחליצה זו היא מותרת לשוק". ובתשו' ח"צ סי' א' מסופק בד"ה והנה אם כו' אם כונה זו היא ע"ד כונת מצוה או אם אינה אלא בדרך כוונת קנינים ולענ"ד בודאי היא ע"ד כוונת מצוה כדכ' הרמ"ב פ"ד ה"ח ויעשו מעשים אלו לשמן דאלו כונת קנין איך קי"ל חליצה מוטעת כשרה נהי דמפני התנאי אינה במילה אכתי תיבטל מצד קנין בטעות דקי"ל חוזר א"ו אין צריך אלא כונת מצוה בשעת מעשה שיכוין שע"י מצוה זו תותר. בית מאיר שם והאריך ליישב הקושיא מחליצת מומר ע"ש וגם בס' גט מקושר בסג"ר סוף אות ז' כתב ליישב זה ע"ש גם בתשו' ח"ס ח"ב סי' צ' מזה. ועיין קצוה"ח סוסי' ער"ה ס"ק ד

³ ועיין ב"ש מה מו' שדן בדעת הרא"ש שכל זה בחליצה גמורה אך אם רק חליץ או ירקח ואחד מהם לא כיון לא פסלה על האחין אלא כשאין ידוע לנו חיישינן שמא כיוונו שניהם ודעת הנמקד"י להחמיר גם בזה עיי"ש

⁴ האנ"ה מובא בבאר היטב שם מו'

⁵ ומהרי"ט ח"ב הא"ה סימן י"ו כתב הטעם משום דהחליצה מצוה מן התורה ואונן פטור מכל המצוות בתורה ואם רצה להחמיר על עצמו אינו רשאי, וכתב הכנה"ג בי"ד סימן שמ"א ונ"מ בין הטעמים אם תוכל לחלוץ לאבל תוך שבעה, או מיד לאחר הקבורה ע"ש. ובשאלת יעב"ץ ח"א סי' כ"ו לדינא פסוק שם היכא דעברו וחלצו אוננים וליכא למיהדר עובדא תו לא צריך.

⁶ שו"ע ונו"כ שם ג

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

גד ובני ראובן ואמר אם לא תתני לי מאתים זוז לא תהיה החליצה חליצה⁷, אפילו הכי אינו מועיל התנאי⁸ והחליצה כשרה. ואפילו אמר לה בשעת החליצה על מנת שלא תנשאי לאיש⁹, וכפל תנאו, אינו כלום

אולם אף על פי שחליצה כשירה אפילו לא תתן לו, מ"מ היא חייבת ליתן לו מה שהתנה, כשאר שוכר שכיר לעשות מלאכתו¹⁰, שצריך ליתן שכרו¹¹.

אבל אם יש טענה שאינה חפצה בו מפני שאינה הגון לה¹², אלא שהוא אינו רוצה לחלוץ, והטענה שיחלוץ לה על מנת שתתן לו מאתים זוז, הרי היא בעין אנוסה, ואינה חייבת ליתן לו כלום, שהרי גם הוא לא הפסיד כלום כיון שמן הדין היה חייב לחלוץ, והיא יכולה לומר לו משטה הייתי כך כל זמן שלא נתנה לו.

⁷ ועיין בס' ישועות יעקב ס"ק כ"ז שפלפל בענין זה ורוצה לחלק דדוקא באם אחרים אמרו לו כן אבל אם האשה בעצמה המעית אותו והבטיחה לו סך כזה ואמרה לו חלוץ לי ע"מ שאתן לך ק"ק זוז מהני התנאי ואם לא קיימה דברים החליצה במילה ע"ש עוד.

⁸ ומעמא משום דכל תנאי ילפינן ליה מתנאי בני גד ובני ראובן, והתם היה אפשר לעשות המעשה ההוא ע"י שליח, דהתם היה המעשה נתינת הארץ והתנאי היה שיעברו חלוצים, והמעשה היה יכול להתקיים ע"י שליח שהרי יהושע נתנה להם בשליחות משה, אבל הכא המעשה הוא החליצה וזה אי אפשר לעשות ע"י שליח, הלכך כל דבר שאי אפשר לעשות ע"י שליח כגון חליצה, אין תנאי מועיל בה. ואעפ"י שלא נתקיים התנאי שהוא נתינת המעות, המעשה קיים

⁹ ואין להקשות אף על גב מדין תנאי לא הוי מכל מקום כיון שהוא סבר שהתנאי קיים נמצא שלא התכוון להתירה וכל שלא התכוון להתירה לא הותרה כנזכר. וי"ל הוא סובר שהחליצ' זו מתירת' להנשא ולכך התכוון ואינה נאסרת לפי דעתו אלא לפי תנאי, והתנאי באמת בטל כיון דא"י להיות ע"י שליח. ב"ש שם נא

¹⁰ וכתב הרמב"ן ורשב"א ורא"ש בע"ב מדין תנאי אין מצריכין ליתן דכל האומר ע"מ אין מחייבין אותו לקיים, אלא אם יקיים תנאו יתקיים המעשה כו'. אלא דכאן כיון שא"א לחליצה ליבטל חייב מדין שכירות. ביאור הגר"א שם קמא

¹¹ כתב בד"מ בשם א"ז דוק' במקום שיבום קודם והוא המעט שיחלוץ לה צריכה ליתן שכרו אבל במקום שחליצ' קודם ואינו רוצה אז אפי' שכר מירח' אין לו, לפ"ז אם יש לו אשה אז לכ"ע מצות חליצה קודם, ואין לו אפי' שכר מירח' אלא מדברי הטור והמחבר לא משמע כן דהא הביאו פלוגת' זו בסימן קס"ה מכל מקום כותבין כאן דוק' כשיש לה טענה שצריך לחלוץ משמע אבל משום פסיק' דדינ' דצריך לחלוץ יכול לומר קום לי כהני פוסקים דמצות יבום קודם וצריך ליתן שכרו. ב"ש שם נב. והוא תימא היא מוחזקת והוא יטען קי"ל להוציא? בית מאיר שם וק"נ סמ"ח אות מנ.

¹² והוא חייב לחלוץ לה שהרי אין חוסמין אותה בעל כרחא לשאינו הגון, כדילפינן מדסמך לא תחסום לבי ישוב אחים כדלעיל סימן [קסה ס"ד]

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

ואפילו חייבה עצמה בשטר ובקניין הכל היה דרך השטאה כל זמן שלא נתנה לו¹³, אבל אם הקדימה ונתנה לו¹⁴ אינה יכולה להוציא ממנו, דאין השטאה אחר נתינה.

ג. בתי עמודי אמרה ליה אימא ישיבתה זו היא עמידתה

בכל עניני החליצה, בין בקריאה בין בחליצה, בין ברקיקה, ישבו הדיינים כמו שצריכין לישב בדין, ויעמדו¹⁵ לפניהם היבם והיבמה, דמצות חליצה היא לבתחלה מעומד, שהרי דומה היא לגמר דין. ואסמכוהו על מה שנאמר¹⁶ (דברים כה פסוק ח) וְעָמַד וְאָמַר לֹא חִפְצָתִי לְקַחְתָּהּ.

לא עמדו אלא חלצה מוטין או יושבין חליצתה כשרה¹⁷, הלכך במקום שאי אפשר להם לעמוד נותנין להם מקל לסמוך עליו¹⁸. ואם אינו מועיל כגון שהיא חולה ואין בה כח לעמוד ולחלוץ, מותר אפילו לבתחלה לישב ולחלוץ שכדיעבד דמי.

ד. חלוץ לה ובכך אתה כונסה ... השתא מינך אפסלא לה חלוץ לה חליצה מעלייתא

¹³ אף על גב דק"ל אם נתן כתב לחבירו אינו יכול לפטור את עצמו בטענת השטאה כמ"ש בת"ה סימן פ"א שאני הכא דהא ידוע לנו העסק דחייב זה לחלוץ בחנם ומהיכ' תיתי לומר דיתחייב את עצמו בחנם, משא"כ שם דאמרי' מסתמ' אמת הוא שחייב לו כאשר נתן לו כת"י עליו. ב"ש שם נג. וזה אינו כמבואר ס' פ"א בסמ"ע ס"ק מ"ה מהמבואר ריש ס' מ' דיוכל לחייב עצמו במה שאינו חייב ע"י שטר ואפי' שניהם מודים שלא חייב לו כלום ואלו יוכל למען השטאה מה מועיל. אלא דאיפכא י"ל שאני התם דמה דחקו להשטות במעשה שטר דכולי האי לא עבדו אינשא להשטות בחנם משא"כ בחליצה שהוא כעין אנוס כמבואר בהרא"ש י"ל דלא גמר ומשועבד אף על ידי שטר.

¹⁴ ואם השלישה ביד אחר עיין פ"ת שם מג שהביא שבגליון ש"ע של הגאון רע"ק איגר ז"ל נ"ב וז"ל בשו"ת הרשב"א לא נזכר השלישה זול' במרדכי פ"ד דיבמות ע"ש דמחלק בין נתנה לשליש ואמרה ליתנם לו אחר שיחלוץ במעמד שלשתן דכבר זכה בהם ובין נתנה סתם לשליש והשליש אמר שיתנם לו דלא זכה עדיין ויכולה לומר משטה אני ע"ש ועיין בשו"ת רמ"א ס' כ"ד שכ' בפשיטות דאף בהשלישה יכולה לומר משטה דעדיין לא זכה היבם אלא דהימוני הימנה להשליש אבל לא שיוכה בה זה עכ"ל וע' בח"מ ס"ס רס"ד.

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם יב וסדר החליצה מו
¹⁶ ואסמכתא בעלמא הוא, דלאו לשון ציווי ממש הוא שתהיה העמידה מעכבת מדלא כתיב ויעמוד ויאמר, אבל ועמד ואמר, סיפור דברים בעלמא כדרך בני אדם שבאו לב"ד ועומד ואומר דרך סיפור דברים בעלמא אין אני חפץ לעשות דבר זה, לכך אין העמידה מעכבת.

¹⁷ ולרמב"ם ונ"י בשם הרבה פוסקים אפילו לבתחלה חליצת המנעל מות' בישיבה. ב"ש שם יב
¹⁸ בב"ש שם כתב שנותנין ליבם ואפשר שלא כתב ליסמה שמכיון שצריכה לכופף עצמה לחלוץ נעלו לא יועיל מקל לסמוך. אולם לכאורה עבור הקריאה שאומרת ועבור הירקה על כל פנים תסמך על מקל. ואפשר כיון דלאו עיקר חליצה הוא לא הצריכוהו, ועדיין צ"ע דהא קרא דאסמכוהו לדין זה איירי בקריאה. ועוד דדעת הרמב"ם דקריא' בעמידה מהא דספרי דכתיב ועמד ואמר וכן רקיק' אבל חליצה מיושבין כמבואר בביאור הגר"א שם מג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

אמרו לו¹⁹ חלוץ ובכך אתה כונסה או שאמרו לו חלוץ שכן צוה התורה, אבל אינך מפסיד בה כלום אם תרצה לייבם אח"כ תייבם וכיוצא בדברים אלו, אינה חליצה להתירה, כיון שלא נתכוין להתירה²⁰, אבל מ"מ נפסלה בכך לו ולאחיו מלהתייבם, ואח"כ כופין אותו אפילו בשוטים לחלוץ לה חליצה בשירה, שכיון שנפסלה ממנו אין מענגים אותה.

אמרו לו האשה הזאת אינה רוצה בך דרך ייבום אלא חלוץ לה ועקור זיקתך הימנה, והיא נשאת לך דרך נישואין, יש מי שאומר²¹ שהואיל והיתה כונתו לעקור הזיקה הרי זו חליצה כשרה, אף על גב שהיתה כוונתו לישא אותה אח"כ, הוא שהטעה את עצמו שהרי אסורה לו. ויש אומרים²² שדינו כחליצה פסולה.

ה. נפלה לפני יבם שאין הגזן לה ... אמר ליה חלוץ לה ובכך אתה כונסה

יבם²³ שאינו מאותן שכופין אותן להוציא והיא אינה רוצה להתייבם, אם יכולין להטעותו שיחלוץ לה הרי טוב, ואם אין יכולין להטעותו אין כופין לחלוץ. אבל כבר נתפשט המנהג בכל אלו הארצות שחולצין ולא מייבמין, ומעולם לא ראינו אחד שייבם את יבמתו, אלא מנהג כל הבתי דינין במדינות הללו להרחיק אותן במילי ובהטעאות ומונעים אותן מלייבם ומפתין אותן לחלוץ, ואם אין יכולין לפתותו מטעין אותו שאומרים לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מאה זוז, ואם הוא מאמין על דברים הללו וחולץ סתם בלא תנאי, אח"כ אין נותנין לו כלום, ואם אין יכולין להטעותו כופין אותו לחלוץ בחנם. וכפייה זו היא במילי ולא בשוטים, שהיאך נכופ אותו בשוטים שלא לייבם והתורה הטילתו עליו למצות עשה.

אם יש לו אשה אחרת יש אומרים שכופין אותו ומנדין אותו שלא ירבה קטטה בביתו, ועוד שמא לא יוכל לפרנס שתיהן, וכל שכן בזמן הזה שפשטה בינינו גזירת הגאון רבינו גרשום מאור הגולה שהיא מבדלת ביניהם שכופין אותו לחלוץ, שהרי אסורה לו לישאנה משום תקנת רבינו גרשום שהתקין שלא לישא שתי נשים.

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם נא

²⁰ ולא משום תנאי דאין תנאי בחליצה ואפילו חלוץ לה ובכך אתה כונסה היה כשר אי לאו משום דאין מתכוין.

ביאור הגר"א שם קלח

²¹ המחבר ס"ל דזה עדיף דאמרי' לו בפי' שיעקור הזיקה משא"כ כשאמרו חלוץ ובכך אתה כונסה שסובר בזה יכול לכנס גם מ"ש לו ואם תרצה לייבם תייבם עדיין הזיקה קיימת.

²² המגיד בדעת הרמב"ם שהרי זה כאומר חלוץ ובכך תכנס שכונתו לכונסה.

²³ שו"ע ונו"כ קסה א ובלבוש שם

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

והמנהג במדינות שאין כופין לחליצה כלל²⁴ אפילו יודעין בו שנתן עינו בממון, אלא מפשרין ביניהן כפי תקנת הקהילות. וכל זה כשהוא אומר שרוצה לייבם ואפשר לו לייבם, שאין חשש איסור ביבמה, אבל אם אמר שאינו רוצה לייבם ולא לחלוץ, כופין אותו. מיהו אם אפשר להטעותו ולומר לו שיקח ממון הרבה על החליצה מטעין ליה כדי שלא נצטרך לכופו. ויזהרו שלא ישלישו הממון ביד שלישי כי אז צריך השליש לקיים שלישותו ולא נוכל לומר לו משטה היינו כך.

ו. חליצה מוטעת כשרה גט מוטעה פסול חליצה מעושית פסולה גט מעושה כשר

המגרש את אשתו על תנאי²⁵ הרי זה כשאר כל מעשה שנעשה על תנאי, שאין המעשה מתקיים אלא אם כן יתקיים התנאי, ואם נתקיים התנאי הרי זו מגורשת ואם לא נתקיים התנאי הרי אין כאן גט כלל, ואפילו אם הוא כהן מותרת לו, ובלבד שיהא התנאי בכל הלכותיו²⁶. אך בחליצה החליצה כשרה גם אם לא נתקיים התנאי, הגם שהתנה תנאי בכל הלכותיו.

צריך²⁷ שיהא הגט מדעתו ומרצונו של הבעל, וגט שניתן מאונס אינו גט, לפיכך אם מסר הבעל מודעה בפני שנים ואמר גט שאני רוצה ליתן לאשתי דעו שאני אנוס ליתנו ולכן אני אומר בפניכם שיהא בטל, הרי הוא בטל שהרי אינו נותנו מדעתו,

וכן בחליצה צריך²⁸ שלא יהא אנוס לחלוץ. ואפילו אם על פי דין כופים לחלוץ, צריך שיאמר רוצה אני ואם לא אמר, החליצה פסולה.

²⁴ עיין בשו"ת שב יעקב סי' מ"א בדברי החכם השואל שם הביא שכן הוא דעת כמה גאוני ארץ שאין לכוף לחלוץ אף למי שיש לו אשה ה"ה מהר"א מורחי ח"א סי' כ"ב ומהריב"ל ח"ב סי' י"ח וסי' ע"ט ודברי ריב"ת סי' נ"ג ומהר"ם לובלין סי' ל"ח ובתש"ו מהר"י בי רב כו' ובתשובה מהריב"ל שם מבואר לא מבעיא שלא לכוף בשומים אלא אפילו הרחקה דר"ת שלא לדבר ושלא לישא וליתן עמו אין נכון לעשות. פ"ת שם ד

²⁵ שו"ע ונו"כ שם קמ"א

²⁶ הנה אם התנה שתתן מאתים וזו ולא הי' במשפט התנאים שדינו שהמעשה קיים אף שנתבטל התנאי, אין הבעל יכול לכופה בב"ד שתתן לו המאתים וזו אף דביבמות דף ק"ו [ע"א] אמרינן בחלוץ לה ע"מ שתתן מאתים וזו דאלו לא הי' הבעל מחויב לחלוץ היתה חייבת ליתן לו משום דהוי כשכירות, וכתב הרא"ש שם [פ' יב' סי' טו] הטעם דכל תנאי אין מחייבין אותה לקיים התנאי משא"כ בחליצה כיון דא"א להחליצה להתבטל הו"ל כשכירות בעלמא, א"כ ה"נ כיון דלא הי' בדיני תנאי א"א לו להתבטל והו"ל כשכירות. תורת גיטין שם.

²⁷ שו"ע ונו"כ שם קל"ד א

²⁸ סדר החליצה לא ובפירוש שם

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

לפיכך צריך ישאלוהו²⁹ אם ירצה ליבם או לחלוץ, שהרי אין כופין אותו לחלוץ, ואם יאמר שרוצה לחלוץ יאמרו לו לבטל כל מודעות שמסר שאם מסר מודעא תחלה החליצה פסולה, וכן אם כפו אותו לחלוץ אף על פי שלא מסר מודעא אינה חליצה בטלה אלא חליצה פסולה³⁰.

כל מקום שאמר³¹ חליצה פסולה ר"ל שפסולה היא ואינה מותרת להנשא לשוק, עד שתחזור ותחלוץ שנית חליצה כשרה, אבל מ"מ חליצה היא לפוסלה על האחין וליאסר עליו קרובותיה, ולפוסלה לכהונה.

ואם עברה ונשאת לזר קודם שתחלוץ שנית חליצה כשרה, קידושיה ונישואיה תופשין בה, שהרי אינו אלא מחייבי לאוין, וחולצת חליצה כשרה והיא תחת בעלה, ואין מוציאין אותה ממנו. אבל מ"מ מפרישין אותה מבעלה משנודע הדבר עד שיחלוץ לה היבם שנית, שהרי היא אסורה על בעלה משום יבמה לשוק.

ז. בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני

מה שנתבאר³² לעיל שאינו גט כשהוא אנוס, זהו כשמסר מודעא ואף על פי שאנסוהו כדין, כגון שהוא מאותן שהיביין להוציא ולא רצה, ואנסוהו ב"ד, והוא מסר מודעא ונתן הגט בלא בטול מודעות אז אינו גט, וכן אם אנסוהו שלא כדין ומסר מודעא ואחר כך אנסוהו לבטל את המודעות עד שאמר רוצה אני ובטלה, אז ג"כ אינו גט אף על פי שאמר רוצה אני, כיון שמתחלה שלא כדין אנסוהו ודאי גם הבטול לא גמר בדעתיה, לכן אם אנסוהו שלא כדין ולא מסר מודעא אלא נתנו מתוך האונס ואפילו אמר רוצה אני הרי זה גט פסול.

אבל אם אנסוהו כדין שהיה מן המחוייבים להוציא, ולא רצה ואנסוהו ב"ד עד שהוציא מתוך האונס ואומר רוצה אני ולא מסר מודעא, או אפילו מסר מודעא וכפאוהו ב"ד לבטל המודעות ובטל המודעות ואמר רוצה אני, הרי זה גט, שכיון דבדין כופין אותו, מסתמא גמר הביטול בדעתו. ומצוה על כל ב"ד שבכל מקום ובכל זמן ואפילו בזמן הזה, אם הוא מאותן שהיביין להוציא, לכופו לגרש ולבטל המודעות.

²⁹ שו"ע ונו"כ קס"ט יג נד

³⁰ אף על גב כגט אם מוסר מודעה אז הגט בטל ואין פוסל כלל כמ"ש בסימן קל"ד מ"מ חליצה פוסלת ועיין הטעם בתשובת ריב"ש סימן תפ"ב והובא בכ"מ פ"ד. ב"ש שם נד

³¹ שו"ע ונו"כ שם נה

³² שו"ע ונו"כ קלד ה

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ח. אין חולצין אלא אם כן מכירין

צריך שידעו הדיינים אם הניח המת זרע. וצריך³³ שידעו הדיינים אם יבם זה הוא אחי המת מאביו³⁴. ואם היתה להם ישיבה אחת בעולם. ואם יבם זה הוא גדול האחים³⁵. ושידעו אם היא זאת אשת המת אחיו של זה.

וכן צריך שידעו הדיינים שיש תשעים יום שמת הבעל חוץ מיום שמת בו, ויום שחולצת בו, כלומר תשעים ושתיים יום משמת הבעל, שחוששים שמא מעוברת היא, וחליצת מעוברת לא שמה חליצה, מיהו אפילו אשה שאנו יודעין בודאי שאינה מעוברת כגון שלא היה בעלה עמה כמה ימים, אפילו הכי צריכה להמתין צ' יום שלא חלקו חכמים.

אולם אפילו אין כאן אלא עד אחד שמעיד על אלו הדברים מועיל, ואפילו מפי הכתב מועיל³⁶. שהרי אינו מעיד על ממון או על דבר איסור אלא גלוי מילתא בעלמא הוא, שאיש זה הוא איש פלוני ואשה זו היא אשה פלונית, ובדבר העתיד להתגלות אין חוששים שמא ישקר, ואפילו קרוב או אשה ואפילו עבד ואפילו שפחה או קטן שמכיר ונבון נאמן בכך, י"א³⁷ דאין אשה וקרוב נאמנים אלא שלא בשעת מעשה ויש לחוש לדבריו.

אם היבם הוא גר³⁸, צריך שידעו אם היתה הורתו והורת אחיו מת, וליתתם, בקדושה.

וכל חקירות אלו שואלים העדים בשעת החליצה, כדי שיתפרסם הענין ברבים. ובשעת הדחק חולצין אעפ"י שאין מכירין אותו או אותה³⁹.

ט. ואין ממאנין א"כ מכירין

³³ שו"ע ונו"כ קס"ח סדר החליצה כ - כה

³⁴ ב"ש שם י

³⁵ כתב בס' ישועות יעקב וז"ל ויש לי מקום עיון אם אין עדים שהוא גדול האחין וא"א לעמוד על הבירור ולהמתין יש חשש שיתבטל החליצה מעיקרו ונלע"ד לסמוך על אמירתו בזה וכ"ש כשהחולץ לפנינו אין לו אשה ויכול להיות שהשני יש לו אשה ובה כתבו הפוסקים דאף דקי"ל חליצת גדול עדיפא אם הגדול יש לו אשה והקטן אין לו בודאי חליצת קטן עדיפא ויש כאן ס"ס שמא זה הוא גדול האחין ואת"ל שיש גדול ממנו שמא יש לו אשה וחליצת זה שלפנינו עדיף אף אם הוא קטן עכ"ל. פתחי תשובה סדר החליצה ח

³⁶ באר היטב יא שם מהמרשד"ם ועיין בית מאיר שם

³⁷ באר היטב שם מהריב"ל

³⁸ סדר החליצה יט

³⁹ באר היטב סדר החליצה כה

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

קטנה⁴⁰ שהשיאוה אחיה וממאנת בבעלה, אלו שממאנת בפניהם צריכין שיכירו אותה⁴¹, ואת בעלה⁴², ודוקא לכתחלה אבל דיעבד אפילו אינן מכירים הבעל רק האשה סגי, דמסתמא לא מיאנה אלא בבעלה, וצריך שיתברר להם שהיא קטנה.

י. לפיכך כותבין גט חליצה אף על פי שאין מכירין

לאחר שחלצה⁴³ כותבין לה ב"ד שחלצה בפניהם, גט חליצה, להיות לה לראייה שהיא מותרת להנשא. ואם לא כתבוהו לה ב"ד, כל שנים שראו החליצה יכולין לכותבו אף על פי שאינן מכירים לא היבם ולא היבמה, שב"ד לא היו חולצין לה אם לא שהיו מכירין אותם. וצריכין לשרטטו מפני מקראות שבו.

ואנו אין⁴⁴ נוהגין לכתוב גט חליצה מאחר שחולצת ברבים אינה צריכה לשטר ראייה ויש שכתבו, שמנהג יפה הוא לכותבו.

יא. וכותבין גט מיאון אף על פי שאין מכירין ולא חיישינן לבית דין טועין

מכיון⁴⁵ שנתבאר שבעת המיאון צריך שיכירו אלו שמיאנה בפניהם את האשה ובעלה לכן כל מי שיראה שמיאנה בפני שנים יכול לכתוב לה גט מיאון להתיירה אף על פי שהוא אינה מכירה, שודאי הכירוה אותם שמיאנה בפניהם⁴⁶.

⁴⁰ שו"ע ונו"כ קנה ח

⁴¹ מחמ' החשש שמא יש עוד קטנה שהשיאו אחיה ורמאי זה פתח קטנה שאין אנו מכירין ויחליף את שמה בשם קטנה הנ"ל ויפת' קטנ' הנ"ל אחר שתגדיל אצל הראשון שתאמר שמיאנה בקטנות וגט מיאון יתן לידה.

⁴² רמב"ם והקשו עליו הרשב"א וש"פ בעלה ל"ל הכרה דאפילו אין זה בעלה אין בכך כלום דהא ממאנת אפילו שלא בפניו ומה לה לשקר תמאן בו בכ"מ שהוא בשלמא באשה חיישינן דילמא מיית' לה ומפקא קרובים להמיאון וירתי לה וכ' הר"ן ואפשר שאף הרמב"ם החמיר לכתחילה. ביאור הגר"א שם יט

⁴³ שו"ע ונו"כ קסט נו

⁴⁴ ב"ש שם נא מהר"י מרגלית ורש"ל בס"ח כתב שמנהג יפה לכותבו

⁴⁵ קנה שם

⁴⁶ אולם עיין ב"ש שם יא הקשה בש"ס איתא ב' גירס' בפ' מצות חליצה דף ק"ו לרבא דאמר כותבין גט מיאון אף על פי שאין מכירין לגירס' דידן איתא ולא חיישינן לב"ד טועין כלומר לא חיישינן שמא הב"ד אשר מיאנו בפניהם טעו ולא היו מכירין ולגירס' התו' אית' חיישינן לב"ד טועין כלומר אלו אשר מיאנו בפניהם צריכים שיהי' מכירין אותה דאם לא יהיה מכירין אותה חיישינן לב"ד טועין אשר ישמעו המיאון יסמכו עליה' ובפ' י"ג

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

דף קו:

יב. מצות חליצה בא הוא ויבמתו לבית דין והן משיאין לו עצה ההוגנת לו

כיצד מצות חליצה, היבמה⁴⁷ באה לדיינין והן קוראין לו ונותנין לו עצה ההוגנת לו ולה, אם עצה טובה ליבם יועצין אותו ליבם, ואם עצה טובה לחלוצין, כגון שהיתה היא ילדה והוא זקן או היא זקנה והוא ילד יועצין אותו לחלוצין. ואם אין לו אשה דעת המחבר שמצת יבום קודמת.

וי"א שמצות חליצה קודמת, וכבר נתפשט המנהג⁴⁸ בכל אלו הארצות שחולצין ולא מייבמין, ומעולם לא ראינו אחד שייבם את יבמתו, אלא מנהג כל הבתי דינין במדינות הללו להרחיק אותן במילי ובהטאות ומונעים אותן מלייבם ומפתיין אותן לחלוצין.

ואם יש לו אשה אחרת, בזמן הזה שפשטה בינו גזירת הגאון רבינו גרשום מאור הגולה שהיא מבדלת ביניהם שכופין אותו לחלוצין, שהרי אסורה לו לישאנה משום תקנת רבינו גרשום שהתקין שלא לישא שתי נשים.

יג. והיא אומרת מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי ... ובלשון הקודש

ממה⁴⁹ שכתוב בתורה בפירוש (דברים כה פסוק ז) וְעָלְתָּה יְבִמְתּוֹ הַשְּׂעִרָה אֶל הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה שְׁהוּא לְשׁוֹן צִוּוִי מִשְׁמַע שֶׁהִיא מְצוּה לומר כן, למדנו שמלמדיו את היבמה שתוכל לקרות, ושיהיה רגיל בפיה זה הפסוק מאן

דף קל"ח איתא שב"מ שאמר מנה יש לו אצל פלוני העדים כותבי' אף על פי שאין מכירין ולא חיישינן לב"ד טועין שמא יסמכו על העדות כי ב"ד בתר ב"ד לא דייקו ויבוא לסמוך במיאון על הב"ד אשר מיאנו בפניה' אבל לא חיישינן שיסמכו על העדים אשר יכתבו דברי השב"מ כי עדים דייקו, לפ"ז אליבא דהלכתא דמיאון סגי בפני שנים והיינו עדים תו לא חיישינן דהב"ד יסמכו עליהם למה אמר רבא אין ממאנין אא"כ מכירין מ"ש מיאון ומ"ש צוואת שב"מ ואפש' רבא ס"ל לכתחלה בעינן ג' במיאון ולזה אמר חיישינן לב"ד טועין מ"מ נשמע אם המיאון בפני ב' יש לחוש שמא לא היה מכירין א"כ קשה איך פסקו בפשיטות כל מי שיראה שמיאנה בפני ב' יכול לכתוב הא בפני שנים יש לחוש שמא לא היה מכירין וא"י איך כל האחרונים לא שתו לבם לזה. ועיין בית מאיר שם מה שתירין

⁴⁷ רמב"ם הלכות יבום וחליצה פרק ד הלכה א

⁴⁸ רמ"א בשו"ע ונו"כ קסה א ובלבוש שם

⁴⁹ שו"ע ונו"כ קסט כט

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

יָבְמִי לְהִקְיָם לְאֶחָיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יָבְמִי, וּבִזָּה הַלְשׁוֹן, דִּהְיִינוּ בַלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְאִם טָעוּ בְּאִיזוֹ תִּיבָה, יִחְזֹר לְרֹאשׁ הַמִּקְרָא⁵⁰.

וְכֵן מִמָּה שֶׁכָּתוּב וְעָמַד וְאָמַר לְמַדְנֵנו שֶׁמִּלְמַדִּין אֶת הַיָּבָם וּמִרְגִּילִין אוֹתוֹ שִׁיחָא יָכוֹל לְקָרוֹת פֶּסוּק לֹא חִפְצָתִי לְקַחְתָּהּ וּבַלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וּקוֹרִין לוֹ מַלְתָּ לְקַחְתָּהּ בַּמִּפְיָק ה"א⁵¹, וְצָרִיךְ לְאֹמְרוֹ בַּעֲמִידָה, וְכֵן כְּשֶׁמִּקְרִין אוֹתָהּ צָרִיכָה לְקָרוֹת בַּעֲמִידָה. וְאִפִּילוּ אִם הִיא מֵאוֹתָן הַיָּבָמוֹת שֶׁחֹלְצוֹת וְלֹא מֵתֵיבָמוֹת שֶׁלֹּא הִתִּירוּהָ חֲכָמִים לְהִתִּיבָם, אִפִּילוּ הִכִּי צָרִיכָה קְרִיאָה⁵².

וְיִפְרֹשׁ רֹאשׁ הַב"ד⁵³ לִיָּבָם מֶה שֶׁאִמְרָה הַיָּבָמָה בַּלְשׁוֹן לַע"ז, אוֹ בַלְשׁוֹן שֶׁהוּא מְכִיר בּוֹ, אִם הוּא ע"ה וְלֹא הָבִין מֶה שֶׁאִמְרָה הַיָּבָמָה, וְכֵמוֹ שֶׁהֵיבָם צָרִיךְ לְדַעַת מֶה אִמְרָה הַיָּבָמָה כֵּן צָרִיךְ לְדַעַת מֶה הוּא מְשִׁיב לָכֵן אִם הוּא ע"ה וְאִינוּ מִבֵּין מֶה שֶׁאִמְרָה בַּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ יִפְרֹשׁ רֹאשׁ ב"ד פִּירוּשׁ הַדְּבָרִים בַּלְשׁוֹן לַע"ז אוֹ בַּלְשׁוֹן שֶׁהוּא מִבֵּין.

אִם הַיָּבָם נִלְעַג לְשׁוֹן וְעָרַל שִׁפְתָּיִם, וְלֹא יוֹכֵל לְדַבֵּר מִבְּטָא הָאוֹתִיוֹת כְּתֻקָּנָה אֵין חֲשֵׁשׁ.

יד. וּנְגִשָּׁה יָבָמָתוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזִּקְנִים וְחִלְצָהּ נִעְלָו מֵעַל רַגְלָיו וַיִּרְקֶה בְּפָנָיו רוּק הַנִּרְאָה לְדֵינִים... עַד כֹּאן הָיוּ מִקְרִין ... הוֹחֲזָקוֹ לְהִיט גּוֹמְרִין כָּל הַפֶּרֶשָׁה

תַּעֲמֹד נֶגֶד הַיָּבָם⁵⁴, וְתִרְוֹק בְּאַרְצֵן כִּנְגַד פָּנֵי הַיָּבָם, רוּק הַנִּרְאָה לְדֵינִים כְּשִׁינִי מִפִּיהָ עַד שִׁינֵי פָּנֵי הַיָּבָם. צָרִיכִין הַדֵּינִים הַחֲמִשָּׁה לְרֹאוֹת הָרוּק כְּשִׁינִי מִפִּיהָ עַד שִׁינֵי פָּנֵי הַיָּבָם עַל הָאֶרֶץ⁵⁵. וְאִם לֹא רָאוּ הַדֵּינִים כְּשִׁינִי הָרוּק מִפִּיהָ, כִּשְׂרָה.

⁵⁰ סדר בחליצה מה

⁵¹ שם מט

⁵² אף על גב דמקריין אותו לא חפצתי לקחתה דמשמע אם היה חפץ היה מיבם, וכן היא אומרת לא אבה יבמי דמשמע אם יאבה היה מיבם, וכאן אף אם יאבה אין מניחין לו, מכל מקום כיון דמדאורייתא היתה עולה ליבום אלא שחכמים גזרו ולא הניחוהו ליבם משום חומרא או משום ביאה ראשונה אטו ביאה שנייה, הוי שפיר הא אם חפץ מיבם

⁵³ באר היטב סדר החליצה לט

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם לה

⁵⁵ סדר בחליצה שם נג

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

טו. מצות חליצה קוראה וקורא וחולצת ורוקקה וקוראה ... ואי אפיד לית לן בה

כבר התבאר לעיל דף קד. וקה: שאין הסדר מעכב, ואין הרקיקה מעכבת, שאפילו לא קראו תחלה לא היא ולא הוא, או שהקדימה רקיקה לחליצה, או שקראוה ואח"כ רקקה חליצתה כשרה, ומדכתיב פָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ וְגו', משמע כך הוא עיקר המעשה מה שהאשה עושה בגופו של איש כלומר החליצה והוא מעכב, אבל רקיקה וקריאה שאינו מעשה בגופו של איש הם, אינן מעכבין ולפיכך אפילו לא קראה ולא רקקה אלא שחלצה בלבד החליצה כשרה⁵⁶.

⁵⁶ עיין שו"ת שיבת ציון סימן צח (לרבי שמואל בן יחזקאל לנדא בנו של הנודע ביהודה) שחקר וכתב "וגוף הקריאה מאן יבמי ולא חפצתי לקחתה עדיין אינו מבורר אם הוא מד"ת, דאף מלשון המשנה ביבמות דף ק"ו ע"ב דהיא אומרת מאן יבמי משמע שהוא מן התורה וכן מוכח ממה דקיי"ל דאלם ואלמת שחלצו חליצתן פסולה משום דכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו ואלם ואלמת אינן ראויין לקריאה מכלל שהקריאה לכתחלה הוא מן התורה דאל"כ לענין מאי צריך שיהיו ראויין לקריאה. וכן מדאיצטריך קרא להכשיר בדיעבד מכלל דלכתחלה הוא מן התורה, אעפ"כ אפשר לומר דכ"ז אם אירע המעשה כמו שנכתב בקרא שהיבמה היתה צריכה לבוא לפני ב"ד בקובלנא על היבם שאינו רוצה להקים שם אחיו ורוצה לעגנה, והב"ד הוצרכו לשלוח ולקרוא להיבם וליתן לו עצה ההוגנת לו בזה הוא הקריאה מן התורה, ובמקום שנוהגין ליבם אם הם רוצין, אבל לפי מנהגנו דלא נהגין ליבם כלל כ"א לחלוץ והיבם אינן באים לפני הב"ד כ"א אדעתא דחליצה וכבר נתרצו שניהם לחליצה י"ל שאפשר שאין קריאה זו מן התורה רק בתקנת חכמים הוצרכו שהיא תקרא מאין יבמי והוא קורא לא חפצתי וי"ל דקריאה זו היא רק כדי להודיע ולפרסם למה נזדקקו לחליצה והלא מצות יבום קודם וכדי שלא להוציא לעז ורינון על הב"ד לומר שנזדקקו לחליצה ולא נתנו גילוי דעת להיבם שרשאי ליבם מד"ת ובפרט להרי"ף והרמב"ם ז"ל מצות יבום קודמת לחליצה ואפי' לדעת רש"י ור"ת דמצות חליצה קודמת מ"מ אין כופין אותו לחלוץ אם הוא רוצה ליבם וכדי לפרסם הדבר שהיבם והיבמה יודעים ממצות יבום רק שנתרצו לחליצה מרצונם הטוב קוראין לא חפצתי ומאן יבמי וכו' כדי שישמעו כל העומדים שם.

אמנם ראיתי בב"י סימן קס"ט שמביא תשובת הרא"ש ז"ל ומדברי הרא"ש משמע שהקריאה בהרבה חליצות הוא מדרבנן משום לא פלוג א"כ מצינן למימר דלפי מנהגנו דלא שבקינן ליבם לשום יבמה ג"כ הקריאה היא רק מדרבנן משום לא פלוג, אך הב"י שם מביא גם תשובת הרמב"ן ז"ל שנשאל באותן יבמות שאינן רוצות ביבום והוא רוצה בה איך אפשר שתאמר מאן יבמי והשיב הרמב"ן ז"ל כיון שע"י עצת ב"ד נתרצה א"כ כבר נמר בדעתו שלא ליבם א"כ יכול הוא לומר לא חפצתי לקחתה וגזירת הכתוב הוא שכל חולצת תקרא מאן יבמי ויקרא הוא לא חפצתי לקחתה עכ"ל הרמב"ן ע"ש בב"י, משמע מדברי הרמב"ן שהוא מן התורה לקרות את היבם ואת היבמה, וא"כ לפ"ז י"ל לדעת הרא"ש הקריאה להיבם והיבמה הוא רק מדרבנן, ולדעת הרמב"ן ז"ל גזירת הכתוב הוא להקרות בן לכל יבם ויבמה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

וכן אם נתפזרו בית הדין והלכו להם, שוב אינה צריכה לחזור ולירוק⁵⁷. ויש סוברים⁵⁸ שצריכה לחזור ולירוק, ודוקא במקום עיגון, שאי אפשר לה לחזור ולירוק, מותרת להינשא בלא ריקה.

טז. לא ליקרי לדידה לא לחודיה ואבה יבמי לחודיה... ולא ליקרי לדידה לא לחודיה חפצתי לחודיה... מודה רבא בלא אבה יבמי

וכשמקריין⁵⁹ אותה מקריין אותה מלה במלה זו אחר זו בלשון הקדש, רק מלות לא אָבָה צריכין להקרותה בנשימה אחת בלי הפסק, שלא תחלק מלת לא ממלת אבה ויהיה משמע דבריה אבה יבמי שהוא היפך הכוונה. וכן היבם מקריין אותו לא חֲפֻצְתִּי בנשימה אחת, שלא יחלק מלת לא ממלת חפצתי ויהיה משמע דבריו חפצתי לקחתה שהוא ג"כ היפך הכוונה, שהרי אינו חפץ לקחתה אלא לחלוץ לה. אולם כבר נתבאר שבדיעבד אם חליץ ולא קראו כלל חליצתו כשרה.

ויש אומרים שכל הג' מלות צריכין לקרות בנשימה אחת, היא, לא אָבָה יבמי. והוא, לא חֲפֻצְתִּי לְקַחְתָּהּ. שאם יחלקו מלת יבמי ממלת אבה וכן מלת לקחתה ממלת חפצתי, היה נמי משמע היפך הכוונה, שאם תחלק שתי מלות לא אבה ממלת יבמי היה משמע לא אבה כמו שאמרתי מאן יבמי כו' אלא רוצה ליבמי, וכן הוא אם יחלק לא חפצתי ממלת לקחתה היה משמע לא חפצתי כמו שאמרתי מאן כו' אלא אני רוצה לקחתה.

יז. האי מאן דכתב גיטא דחליצתא ליכתוב הכי

לאחר שהלצה כותבין לה הב"ד שחלצה בפניהם, שטר חליצה לראיה שהותרה להנשא. ואנו אין נוהגים בשטר חליצה כמו שנתבאר לעיל.

לא כתבוהו לה יכולים שנים אחרים לכותבו אף על פי שאינם מכירים לא היבם ולא היבמה, כמבואר לעיל. מפני שהב"ד לא היו עושים החליצה אם לא היו מכירים אותם, וצריכין לשרטטו

⁵⁷ מאירי קב א ברקקה דם, וכ"מ ביש"ש לט ובהגר"א, ואין אומרים שכל שאינה ראויה לרקיקה הרקיקה מעכבת בה, כדרך שאמרו "כל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו", לפי שהרקיקה נעשית לאחר עיקר המצוה, שהיא חליצת המנעל, ולא אמרו כלל זה ש"כל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו" אלא בדבר הנעשה קודם גמר המעשה עיין שו"ת עונג יום טוב סי' קעה בהגה"ה; שו"ת בית הלוי ח"ג סי' ב; אור שמח לרמב"ם שם; שו"ת חלקת יואב אהע"ז סי' יז.

⁵⁸ בית מאיר סי' קסט סל"ט בכונת ב"ש

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם כמ

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

מפני שכותבין הכתובים שאומרים היבם והיבמה, וזהו נוסח שטר חליצה שכתבו הרמב"ם והטור⁶⁰

ביום פלוני כך וכך לירח פלוני בשנת כך וכך לבריאת עולם למנין שאנו מונין בו כאן במקום פלוני אנחנו דייני דמקצתם חתימי לתתא במותב תלתא כחדא הוינא וסליקת קדמנא פלונית בת פלוני ארמלת פלוני בן פלוני ואקריבא לקדמנא חד גברא דשמיה פב"פ וכך אמרת לנא פלוניתא דא פב"פ דנא אחוה דפלוני בעלי מאבוח הוא דהוינא נסיבא ליה ושכיב וחי לרבנן ולכל ישראל שבק ובר וברת וירית ומחסין ומוקים שמיה בישראל לא שבק והדין פלוני אחוהי חזי ליבומי יתי וכען רבנן דייני אמרי ליה אי צבית לייבומי יתי ייבם ואי לא ליטלע לי קדמיכון רגליה דימינא ואשרי מסאניה מעל רגליה וארוק באפוהי ואשתמודענא לפלונית דא דהיא אנתתיה דפלוני מיתנא ואשתמודענא דפלוני דנא אחוה דפלוני מאבוח הוא ואמרינן ליה אי צבית לייבומי יתה ייבם ואי לא ליטלע לה קדמנא רגלך דימינא ותשרי סינך מעל רגלך ותירוק באנפך ועני ואמר לנא לית אנא צבי לייבומי יתה מיד אקרונוהי לפלונית דא מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי ואף להאי פלוני אקרינא ליה לא חפצתי לקחתה ואטלע לה רגלא דימינא ושריא סיניה מעל רגלוהי ורקת באנפוהי רוקא דאתחזי לנא בפומה על ארעא ותוב אקרונוהי לפלונית דא ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל ואנחנו דייני וכל דהוי יתבין תמן ענינא בתרה חלוץ הנעל תלתא זימני ומדאיתעבידא עובדא דנא קדמנא שרינוה לפלונית דא למהך להתנסבא לכל גבר די תיצבייין ואנש לא ימחא בידה מן יומא דגן ולעלם ובעית מיננא פלונית דא גיטא דחליצתא דנא וכתבנא וחתמנא ויהיבנא לה לזכות ולראיה כדת משה וישראל

יח. רקקה וקלטתו הרוח לא עשתה ולא כלום

רקקה וקלטתו⁶¹ הרוח קודם שהגיע נגד פניו, כגון שהיא ארוכה ממנו, צריכה לרוק פעם אחרת דכתיב וַיִּרְקֶה בִּפְנֵיו, ואם לא חזרה וירקה אינו פוסל כלל⁶², אבל לאחר שהגיע הרוק נגד פניו אפילו לא הגיע לארץ בשרה, לפיכך אם הוא ארוך והיא קצרה נחשב בפניו.

⁶⁰ מובא בערוך השולחן שם סעיף פא

⁶¹ שו"ע ונו"כ שם לט

⁶² ב"ש שם מ ועיי"ש שהביא מדברי רי"ז שלדידיה פסול ומס"ק מב שהביא ש"ג שרקקה מחמת דבר אחר אינו פוסל א"כ ה"ה הכא שהרי בשניהם איתא בנמרא לא עשתה ולא כלום

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

יט. אכלה תומא ורקתה אכלה גרגישתא ורקתה לא עשתה ולא כלום

אכלה שום⁶³ או גרגיר וכיוצא בו מדברים המרבים רוק והיה רוק זה מפיה, עד שיהיה הרוק מעצמו, אינו כלום ואינה נפסלת בכך על האחים, וצריכה לחזור ולירוק, ואם מצצה מועיל⁶⁴, לפיכך נהגו למונעה מלאכול כלום באותו יום עד שחלצה ורקקה, גם מלשתות מונעים אותה מטעם זה, וגם תמעט בדבור שיבא הרוק מעצמו, גם לא תנקה שיניה כדי שלא תרוק דם.

כ. ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל ... ענו כולכם חלוץ הנעל חלוץ הנעל

מדכתיב וענתה ואמרה למדנו⁶⁵ שלאחר היריקה מקרין אותה מעומד פכה ועשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל ומדאמר הכתוב ונקרא שמו בישראל שמו מונה שמצוה הוא על כל העומדים שם לומר חלוץ הנעל, ואומרים אותו ג' פעמים, ויש אומרים שגם היבמה תאמר אותו ג' פעמים. והכונה – חלוץ הנעל כאבל, חלוץ הנעל כמנודה, חלוץ הנעל כמורד במצות סיני⁶⁶.

כא. סדר החליצה⁶⁷

⁶³ שו"ע ונו"ב שם מא

⁶⁴ ומשמע דוקא בזב אבל אם לא זב אפילו לא מוצצת מהני ולא משמע כן משאר פוסקים אלא כיון שהרוק בא מחמת דבר אחר לא הוי ריקקה אפי' לא זב, מיהו במוצצת י"ל ג"כ מהני לכ"ע וכתב בש"ג אם רקקה מחמת דבר אחר לא הוי ריקקה כלל ולא נפסלת על האחים. ב"ש שם מב

⁶⁵ שו"ע ונו"ב שם מב

⁶⁶ ב"ש שם מג. ובערוך השולחן שם סעיף פב הביא כתב בה"ג אמר הקדוש ברוך הוא למשה אמור אל היבם שלא ירצה לייבם רעוע בגופך מאנת לקיים מצוה לפיכך תחלוץ מנעלך כאבל וכמנודה שדרכן להיות יחפים ובמפה סרוחה שבגופך יכולת לקיים לאחיד זרע לפיכך וירקה לפניו טיפה סרוחה והדיינים עונים חלוץ הנעל כאבל חלוץ הנעל כמנודה חלוץ הנעל כמורד במצות סיני עכ"ל ובשם רבינו יחיאל מפרי"ש מצאנו לשון זה מקוננת בפני הב"ד שבעלה יהיה כמת בלי זרע והיבם משיב לא חפצתי לקחתה כלומר איני חושש אם יהיה בלי זרע ומאז חולצת נעלו לומר לו שיתאבל על אחיו כי מעתה הרי הוא כמת וישכח אחרי שאינו מקים לו זרע ורוקקת לפניו כלומר לא מחמת יופיך חמדותיך וקוראה כך להלבינו על אשר לא ייבמה וגם העומדים שם קוראים ג"כ ג"פ חלוץ הנעל לפרסם בושתו.

⁶⁷ מסדר החליצה באר היטב ופ"ת וביאור הגר"א

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

- מתאספים חמישה זקנים, שאינם גרים קרובים פסולים בעלי מומים או סומין אפילו בעין אחת, אולם אפשר שירכיבו משקפיים, ג' מהם הם דיינים ונהגו שיהיה זה החכם שבעיר עם שני חשובי העיר, ומוסיפים עוד שנים מחשובי הקהל. וטוב שיהרהרו כל החמשה תשובה בלבם, באולי חטאו ופסולין לדון.
- יום קודם החליצה קובעים מקום מפורסם כגון חצר בית הכנסת וכדומה בכך שאומרים הג' לשנים הנוספים בין מנחה למערב, נלך למחר ונשב במקום פלוני כדי לחלוץ שם והקהל שותקים ואינם מתפללים ערבית עד אחר שקובעים מקום.
- ונוהגין שהולכים למקום שרוצים לישב שם למחר, ויושבים מעט כדרך שישבו למחר ביום החליצה. הג' דיינים הראשונים בספסל א' הגדול באמצע והשני לימינו והג' לשמאלו, והב' הנוספים רחוק מהם מעט מן הצד.
- ושולחים הדיינים להזהיר ליבמה שביום החליצה לא תאכל ולא תשתה שום דבר עד שתחלוץ. ושלא תרוק לפני הבית דין שחולצת לפניהם, ושלא תדבר הרבה, ושלא תנקר ותצחצח שיניה קודם החליצה.
- וחוקרים אם הם גדולים וראויים לחלוץ. וכן שאר חקירות לדעת אם הוא אח המת מאביו ואם נולד קודם שמת ואם היבמה זו אשתו ואם הניח זרע ואם עברו 92 יום ממתית האח, ואם היבם או היבמה איטרים, או סומים
- ומלמדין אותה ואת היבם לקרות, עד שהוא והיא יהיו רגילים, ותהיה יכולה לקרות לא אבה (דברים כה, ז) בגשימה אחת. והוא יוכל לקרות לא חפצתי בגשימה אחת, ואומרים ליבם וליבמה ענין החליצה, ובזה תהיה פטורה ממנו ומותרת לכל אדם, ואומרים להם שיכונו לזה, והם ישיבו: הן.
- למחרת ביום החליצה חוזרין ומזהירין אותה על אלו הדברים בשחרית, קודם החליצה גם כן. ואם צריכה לרוק תלך מלפני הב' ד' והיבם ותבליע את הרוק במטפחת, ונוהגין שירחץ היבם רגלו קודם יום החליצה, כדי שיהא בקל לרחוץ ביום החליצה. גם טוב שיסיר צפרני רגלו.
- וביום החליצה יבאו החמשה דיינים למקום שקבעו, והיבם והיבמה ילכו אל הדיינים, ולא הדיינים אצלה, שנאמר ועלתה יבמתו השערה⁶⁸. והשלשה דיינים הראשונים ישבו על ספסל אחד הגדול באמצע, והשנים הנוספים ישבו מכנגדם בספסל אחר, וי"א שהם יושבים מן הצד, וכן נוהגין, והיבם והיבמה עומדים באמצע.

⁶⁸ מיהו אם הדיינים הלכו אצלם, אין החליצה פסולה.

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

- מביאים עוד אנשים שיהיו שם בעת החליצה, ולפחות יהיו ה', שנמצא עם הדיינים הם עשרה. ונוהגין עכשיו שהולכים לחלוץ מיד אחר יציאת ב"ה שחרית, שאז יש רוב עם, והגדול שבהם אומר לחבירו ברבים נלך לחלוץ במקום שקבענו אתמול.
- וכל הבאים שם צריכין לישוב מרחוק מהדיינים. ובוררים שני עדים כשרים ומעמידים אותם אצל הספסלים, לחקור אותם על היבם והיבמה אם ראויה לחלוץ. והיבם יתעטף עצמו כאבל, וכן היבמה תתעטף. ויזהירו ב"ד את היבמה שלא תרוק בפני היבם עד שתחלוץ. ונהגו לכסות פניה בעיף כדי שלא תרוק.
- יאמר הגדול שבדיינים לחבירו אתמול חקרנו שאין שום קורבה בינינו ולא ליבם וליבמה. גם להרהר תשובה אם ח"ו חטא א' ממנו באופן שלא ישאר בנו שום פסול וטוב להתודות אבל חטאנו.
- מושיבים היבם והיבמה תחלה, כדי שיהיה היכרא שצריכים להיות מעומד, והיבם ישים כובע שלו בעיניו וגם היבמה תהא מעוטפת כאשה אבלה. ושואלים הדיינים או הגדול שבהם את היבם מהו מבקש, ויאמר להם שבא לחלוץ ליבמתו, וישאל ליבמתו אם רצונה לחלוץ, ותאמר: הן ואחר כך אומרים להם: עמדו ותעמוד היבמה לימין היבם.
- ושואלים אותו אם רוצה לייבם או לחלוץ, כדי שיאמר שרצונו לחלוץ, ויראו שכבר היה מרוצה לחלוץ, ויאמר שחפץ בחליצה. וצריך לידע את היבם והיבמה שבחליצה זו היא מותרת לשוק.
- ויאמר לו החכם ליבם: אמור הריני מבטל כל מודעי ומודעי דמודעי עד עולם שמסרתי על חליצה זו וכל דברים שמסרתי שהם כשיתקיימו גורמים לבטל חליצה זו הרי הם בטלים וכן אני מעיד על עצמי שלא מסרתי שום דבר שתפסל חליצה זו מחמתו והריני פוסל כל עד או עדים שיעידו שמסרתי או שאמרתי שום דבר שיתבטל חליצה זו או יודע כחה מחמתו.
- וישאלו ליבמה אם אכלה או שתתה היום.
- יקח החכם המנעל בידו ויבדקנו, שלא יהא שום טיט דבוק בו מבפנים, ושיהיה עשוי כהלכתו. ויצוה ליבם לרחוץ רגלו הימיני יפה. וינגוב אותו יפה ויכרוך בגד סביבו וילך בה. ויקשור היבם את המכנסים למעלה משוקו. ויראו הדיינים שרגלו תהיה נקיה מכל דבר טינוף. ויתן בעל המנעל ליבם המנעל במתנה, (ויקנו היבם בהגבהה).
- ולאחר מכן ינעלו היבם ברגלו הימני כשהוא יחף, ללא גרב, אלא דבוק לבשרו. ויהא מכוין למדת רגליו של יבם, ולא יגיע למעלה מהברך. ויכניס (קרסי) המנעל בלולאות אם היבם יכול לעשותו בעצמו. או שהרב המסדר נועל לו המנעל וקשרו לו כראוי, ויכרוך הרצועות פעמיים סביב השוק מתחת לברך, ויכניסם בנקבים שבמנעל בענין שיגיע

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

הרצועות בבשר שזקן מאחוריו. ויראה שהרצועות יהיו מכוונים זה אצל זה כל מה שאפשר ויקשור השתי רצועות על בשר השוק מלפניו, שני קשרים זה על גב זה, מהודקים, ועניבה עליהם.

- ולאחר שלבוש בנעלו, ילך היבם במנעל ברגלו ארבע אמות, לפני הדיונין.
- יעמידו היבם אצל כותל או עמוד לישען בו. ויזהר שלא ישען כל כך שאם נוטלין העמוד היה נופל.
- לאחר מכן מקרין ליבמה בתחלה (שם פסוק ז) **מֵאֵן יָבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל מִלֶּה בְּמִלָּה זֶה אַחֵר זֶה**, ומקרין בנשימה אחת ללא הפסק **לֹא אָבָה יָבָמִי**, והוא קורא ואומר (שם פסוק ח) **בְּנִשְׁמָה אֶחָת לֹא הִפְסַק לֹא חָפְצָתִי לְקַחְתָּהּ**. ואם אינם דוברים לשון הקודש יפרש ראש בית הדין מה אמרו.
- ואז ישען היבם על הכותל או על עמוד שאחוריו, וידחק רגלו בקרקע. ויזהירוהו שלא יסייע ליבמה בענין החליצה.
- ונגשה יבמתו אליו, (דברים כה, ט) ומתרת קשירות המנעל בידה הימנית בלא סיוע השמאלית, ואחר כך תתיר הקרסים, (התחתון תחתון תחלה), ותתפוס רגלו בידה השמאלית, ותגביהנו מן הארץ, ותשמיט המנעל מן העקב, וגם תחלוץ כל המנעל בידה הימנית בלי סיוע השמאלית, וגם בלי סיוע היבם, לא בידו ולא ברגלו, ומשלכת המנעל למרחוק. ובכל זה תהיה גם היבמה מעומד, כפופה אבל לא יושבת, ולא על ברכיה.
- ויאמר לה הרב שתאסוף רוק גדול בפיה, ולא פיהוק ועטוש, גם לא תרוק מים בעלמא, רק רוק ממש. ותעמוד היבמה נגד היבם, וירקה בארץ כנגד פניו רוק גדול. וצריכין הדיונים החמשה לראות הרוק כשיוצא מפיה עד שיגיע לפני היבם על הארץ.
- אח"כ מקרין אותה מעומד⁶⁹, (שם פסוק ט - י) **כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יָבִיחָה אֶת בֵּית אָחִיו, וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חָלוּץ הַנֶּעֱל, וּמַעֲוָה הוּא עַל כָּל הָעוֹמְדִים שֵׁם לַעֲנוֹת וְלֹאמַר חָלוּץ הַנֶּעֱל, וְאֹמְרִים אוֹתוֹ ג' פעמים, וגם היבמה תאמר אותו ג' פעמים.**
- יחזיר היבם המנעל לדיונים, ואומרים הדיונים: יהי רצון שלא תבאנה בנות ישראל לא לידי חליצה ולא לידי יבום.

הדרן עלך מצות חליצה

⁶⁹ שו"ע ונו"כ שם מב